

Procedure Rechten van betrokkenen

Rechten van betrokkenen

Documentsoort: Procedure Rechten van betrokkenen
Eigenaar: Liz Chermin (CvB)
Auteur: Joyce Kolen (FG)
Datum: 27 mei 2021
Document ID: CvB/2021.031
Versie: 2025

yonder

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Uitgangspunten.....	4
2.1	Rechten van betrokkenen.....	4
2.2	Afhandelingstermijn.....	5
2.3	Voorwaarden voor afhandeling.....	5
2.4	Uitzonderingen	5
3	Recht op informatie.....	7
3.1	Wat zijn de regels voor dit recht?	7
3.2	Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?	8
4	Recht op inzage.....	9
4.1	Wat zijn de regels voor dit recht?	9
4.2	Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?	10
4.3	Uitzondering: het belang van het kind	10
5	Recht op rectificatie (recht op correctie).....	11
5.1	Wat zijn de regels voor dit recht?	11
5.2	Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?	11
6	Recht op vergetelheid (Recht op gegevenswissing)	12
6.1	Wat zijn de regels voor dit recht?	12
6.2	Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?	13
7	Recht op beperking van de verwerking.....	14
7.1	Wat zijn de regels voor dit recht?	14
7.2	Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?	14
8	Recht op dataportabiliteit (Recht op overdraagbaarheid)	16
8.1	Wat zijn de regels voor dit recht?	16
8.2	Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?	16
9	Recht van bezwaar (Recht van verzet)	18
9.1	Wat zijn de regels voor dit recht?	18
9.2	Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?	18
10	Recht om niet te worden onderworpen aan geautomatiseerde individuele besluitvorming (waaronder profilering)	20
10.1	Wat zijn de regels voor dit recht?	20
10.2	Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?	21
11	Procedure rechten van betrokkenen.....	22
11.1	Indiening van het verzoek	23
11.2	Beoordeling van het verzoek.....	23
11.3	Uitvoering van identiteitscontrole	23
11.4	Behandeling van het verzoek	23
11.5	Afronding van het verzoek	24
11.6	Verwerking van het verzoek	24

1 Inleiding

In het onderwijs worden gegevens vastgelegd over studenten, leerlingen en ouders. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) noemt deze personen **betrokkenen**. Gegevens die direct of indirect te herleiden zijn tot deze personen, worden **persoonsgegevens** genoemd. Het gebruik van persoonsgegevens noemen we **verwerken**. Dit is bijvoorbeeld het ontvangen, gebruiken, uitwisselen, invoeren, kopiëren of publiceren van persoonsgegevens.

De privacywetgeving beschrijft duidelijk welke rechten betrokkenen hebben in relatie tot hun persoonsgegevens. Met de introductie van de AVG hebben betrokkenen meer mogelijkheden om voor zichzelf op te komen als hun persoonsgegevens worden verwerkt. Dit document beschrijft wat die (gewijzigde) rechten van de betrokkenen precies zijn.

In het onderwijs is het College van Bestuur aan te wijzen als (eind)verantwoordelijke voor de bescherming van de privacy van de studenten en leerlingen. In de AVG wordt het College van Bestuur **verwerkingsverantwoordelijke** genoemd. Het College van Bestuur moet dus zorgen dat geregeld is dat de betrokkenen - in het onderwijs meestal studenten, leerlingen en medewerkers - altijd de hun toekomende rechten mogen en kunnen uitoefenen. Het College van Bestuur is verantwoordelijk om te regelen dat op alle scholen, de rechten van de betrokkenen uitgeoefend kunnen worden. Hiervoor geldt de procedure in dit document.

De procedure voor de rechten van de betrokkenen geldt voor alle personen waarvan Yonder - als verwerkingsverantwoordelijke - persoonsgegevens verwerkt. In dit document worden onder school, alle scholen die ressorteren onder Yonder verstaan. In dit document worden de verschillende rechten van de betrokkenen beschreven en wordt toegelicht hoe ze in de praktijk worden uitgevoerd en wat de aandachtspunten zijn.

2 Uitgangspunten

Persoonsgegevens zijn alle gegevens waarmee direct of indirect een natuurlijk persoon (mens) kan worden geïdentificeerd. Het kan bijvoorbeeld gaan om een naam, BSN-nummer, geboortedatum, telefoonnummer of IP-adres. Alles wat er met persoonsgegevens wordt gedaan, wordt in de wet verwerken genoemd. **Verwerken** is dus onder meer: online en op papier persoonsgegevens verzamelen, kopiëren, opslaan, verspreiden, publiceren, delen én uitwisselen. Het maakt dus niet uit wat wordt gedaan met persoonsgegevens: alles wordt verwerken genoemd en valt onder de wettelijke bescherming. De persoon van wie persoonsgegevens worden verwerkt, wordt **betrokkene** genoemd. In het onderwijs zijn dit studenten, leerlingen en hun ouders. Volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) hebben al deze personen een aantal rechten als het gaat om wat de school doet met die persoonsgegevens. Dat zijn de **rechten van betrokkenen**. Als een student of leerling minderjarig is, dan oefenen de ouders deze rechten uit namens hun kind.

2.1 Rechten van betrokkenen

De rechten van betrokkenen zijn de volgende:

- > **Recht op informatie**
De school moet studenten, leerlingen en ouders informeren over wat met hun persoonsgegevens wordt gedaan en welke rechten ze daarbij hebben. Deze informatie wordt meestal via de website in een privacyverklaring gegeven, of bijvoorbeeld bij een (inschrijf)formulier.
- > **Recht op inzage**
Studenten, leerlingen en ouders mogen hun eigen persoonsgegevens inzien. Hier hoeft geen reden voor te worden gegeven. De betrokkene mag met redelijke tussenpozen inzage vragen in zijn gegevens.
- > **Recht op rectificatie (recht op correctie)**
Studenten, leerlingen en ouders mogen de school vragen feitelijk onjuiste persoonsgegevens aan te passen. Eventuele correcties worden ook doorgegeven aan de organisaties die eerder de - verkeerde - informatie hebben ontvangen.
- > **Recht op vergetelheid (recht op gegevenswissing)**
Studenten, leerlingen en ouders mogen persoonsgegevens laten verwijderen. Het voldoen aan wettelijke bewaartermijnen vormt hierop - gedeeltelijk - een uitzondering: student- en leerling- dossiers mogen pas verwijderd worden als de bewaartermijn verstreken is.
- > **Recht op beperking van de verwerking**
Dit recht is van toepassing als betrokkene en school onenigheid hebben over het verwerken van de persoonsgegevens. Bijvoorbeeld omdat de persoonsgegevens niet juist zijn of studenten, leerlingen en ouders van mening zijn dat de persoonsgegevens niet verwerkt mogen worden. Dan mogen studenten, leerlingen en ouders vragen om persoonsgegevens - tijdelijk - niet meer te gebruiken totdat er duidelijkheid is over de (juistheid of rechtmatigheid van de) persoonsgegevens.
- > **Recht op dataportabiliteit (recht op overdraagbaarheid)**
Dataportabiliteit betekent dat data overdraagbaar is aan een andere verwerkingsverantwoordelijke in een 'gestructureerde, gangbare en machine-leesbare vorm'. Studenten, leerlingen en ouders mogen hun persoonsgegevens meenemen naar een andere school. Het doel van dit recht is om de zeggenschap van betrokkenen te vergroten over de uitwisseling van hun persoonsgegevens.
- > **Recht van bezwaar (recht van verzet)**
Studenten, leerlingen en ouders mogen - in een aantal gevallen - bezwaar maken tegen het gebruiken van persoonsgegevens. Er moet dan sprake zijn van bijzondere persoonlijke omstandigheden die zwaarder wegen dan het belang van de school om die persoonsgegevens van de betrokkene toch te gebruiken. Totdat deze belangenafweging door de school is gemaakt, mag de school geen gebruik maken van de persoonsgegevens van de betrokkene.

> **Recht met betrekking tot geautomatiseerde besluitvorming en profilering**

Soms worden persoonsgegevens geautomatiseerd verwerkt en worden op basis daarvan door een computer besluiten genomen. Studenten, leerlingen en ouders mogen dat weigeren, of vooraf toestemming geven. Betrokkenen mogen ook bezwaar maken tegen profilering. Bij profilering is er sprake van geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de analyse van bepaalde persoonlijke aspecten van een grote groep personen, die worden geëvalueerd met de bedoeling een voorspelling te kunnen doen voor de toekomst. Het gaat hierbij om de beroepsprestaties, economische situatie, gezondheid, persoonlijke voorkeuren, interesses, betrouwbaarheid, gedrag, locatie of verplaatsingen. Deze analyses worden toegepast op de situatie van de betrokkene, waarna er een beslissing wordt genomen.

2.2 Afhandelingstermijn

Er gelden specifieke regels voor de afhandeling van verzoeken van betrokkenen om gebruik te maken van deze rechten. Als een betrokkene een beroep doet op één van zijn rechten, moet de school dat verzoek binnen één maand afhandelen. Als dat niet lukt omdat het verzoek complex is, mag in uitzonderlijke gevallen deze maand (meerdere malen) verlengd worden tot een periode van maximaal drie maanden. De betrokkene krijgt steeds bericht over het verlengen van de termijn.

Als het niet lukt een verzoek af te handelen binnen één maand, moet de betrokkene daarover worden geïnformeerd waarbij wordt medegedeeld op welke wijze en op welke termijn het verzoek wél afgehandeld kan worden.

2.3 Voorwaarden voor afhandeling

Indien een beroep op een recht elektronisch wordt ingediend, moet het verzoek volgens de AVG zo mogelijk ook via de digitale weg afgehandeld worden.

De betrokkene moet in principe kosteloos zijn rechten kunnen uitoefenen. Alleen bij ongegronde, buitensporige of herhaalde verzoeken mag er een redelijke vergoeding in rekening worden gebracht, of mag de school het verzoek weigeren. De school moet goed onderbouwen dat er sprake is van een ongegrond, buitensporig of herhaald verzoek. Voor een eerste set kopieën (in het kader van het recht op inzage) worden er geen kosten in rekening gebracht. Na deze eerste verstrekking mogen er - in geval van het recht op inzage - administratieve kosten in rekening worden gebracht voor bijkomende kopieën waar de betrokkene om vraagt.

De school moet de identiteit van de betrokkene verifiëren. Dat kan bijvoorbeeld door de student of leerling te vragen om zich te komen melden en zich te identificeren. Ook moet de school eerst vaststellen dat het gaat om de ouders van een minderjarige student of leerling. Wanneer een digitaal verzoek afkomstig is van een reeds bekende afzender (zoals een e-mail afkomstig van het door de organisatie ter beschikking gestelde e-mailadres), kan identificatie achterwege blijven omdat uitgegaan mag worden van de identiteit van de betrokkene.

Als de school niet aan het verzoek van de betrokkene kan of wil voldoen, dan moet deze dat ook binnen één maand na ontvangst aan de betrokkene melden. Daarbij moet de instelling ook aangeven dat de betrokkene een klacht kan indienen bij de rechter of de Autoriteit Persoonsgegevens.

2.4 Uitzonderingen

De rechten van de betrokkenen zijn een absoluut recht. Dat betekent dat de school het uitoefenen van de rechten niet mag weigeren, of niet een reden mag eisen. De school moet voldoen aan het verzoek van een betrokkene. Als het verzoek onduidelijk is, dan mag er wel contact worden opgenomen met de verzoeker om helder te krijgen om welke informatie het precies gaat.

De AVG biedt beperkt ruimte voor het incidenteel beperken van de rechten van betrokkene, zij het onder strikte voorwaarden. Namelijk alleen indien dit noodzakelijk en evenredig is ter waarborging van bepaalde (in de AVG genoemde) belangen, waaronder de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van een ander. Het gaat daarbij om:

> **De rechten van anderen.**

Bij het uitoefenen van de rechten van betrokkenen, mag er geen inbreuk worden gemaakt op de rechten van anderen. Zo hoeft de school geen inzage te geven in gegevens van andere studenten of leerlingen om te voldoen aan het inzageverzoek. Het gaat alleen om de persoonsgegevens van de betrokkene.

> **Bij misbruik van de rechten van betrokkenen (misbruik van recht).**

In uitzonderlijke gevallen mag de school in geval van bijvoorbeeld een frequent herhaald beroep op de rechten van betrokkenen, een verzoek afwijzen. Dit is bijvoorbeeld het geval als een student of leerling meerdere keren in een maand tijd om precies dezelfde informatie vraagt, om daarmee de school veel administratief werk te bezorgen. Het eenmalig inzage geven in dezelfde informatie volstaat in dat geval. Het moet wel 'objectief vast te stellen zijn' dat er sprake is van misbruik. Een tweede, derde of vijfde inzageverzoek in een maand tijd is dat niet. Ook hier geldt dat de school beter in gesprek kan gaan met de verzoeker waarom de verzoeker zo handelt.

> **Bij (het concrete vermoeden van) het geval dat het recht van betrokkene in strijd is met andere (grond)rechten van de betrokkene.**

Als het uitoefenen van een recht van de betrokkene in strijd is met een ander grondrecht van de betrokkene, hoeft in een uitzonderlijk geval geen gevolg te worden gegeven aan het verzoek van de betrokkene. Het gaat bijvoorbeeld om het inzien van een student- of leerlingdossier door de ouders (van een minderjarige) terwijl hun kind in vertrouwen heeft besproken dat er thuis sprake is van mishandeling of misbruik. Alleen in die gevallen mag de school een belangenafweging maken en bijvoorbeeld het verzoek afwijzen van de ouders om het dossier van hun kind in te zien. Het is verstandig om samen met deskundigen deze afweging te maken, en om de afweging (intern) goed op papier vast te leggen.

3 Recht op informatie

De school is verplicht om de betrokkenen te informeren over de verwerking van hun persoonsgegevens. Betrokkenen hebben het recht om te weten wat er met hun persoonsgegevens gebeurt, waarom en hoe hun privacy beschermd wordt en hoe zij hun privacyrechten kunnen uitoefenen. Deze informatie wordt uiterlijk binnen één maand na ontvangst van de persoonsgegevens gegeven.

3.1 Wat zijn de regels voor dit recht?

Een betrokkene moet op de hoogte worden gesteld als zijn persoonsgegevens worden gebruikt. Daarbij hoort de betrokkene te worden verteld wat het doel is van het gebruik van de persoonsgegevens. Volgens artikel 13 en 14 AVG is het verplicht om betrokkenen te informeren over:

- a) de identiteit van de school en de organisatie, omdat die eindverantwoordelijk is voor de persoonsgegevens;
- b) de contactgegevens van de verwerkingsverantwoordelijke (College van Bestuur);
- c) als een Functionaris Gegevensbescherming (FG) is benoemd: de contactgegevens van deze;
- d) de doelen (verwerkingsdoeleinden) waarvoor de persoonsgegevens worden gebruikt;
- e) de juridische grond (grondslag) waarop de verwerking van persoonsgegevens is gebaseerd, zoals bijvoorbeeld overeenkomst, wet, toestemming, of gerechtvaardigd belang;
- f) indien er sprake is van een verwerking op de grond van gerechtvaardigd belang of vitaal belang: een toelichting van dat belang;
- g) een uitleg over wie of welke organisaties de persoonsgegevens altijd zullen gaan gebruiken en ontvangen (bijvoorbeeld aan het uitwisselen van gegevens met het Ministerie van OCW en DUO);
- h) indien er persoonsgegevens buiten de Europese Unie worden gebruikt of opgeslagen: een verklaring (1) waar de gegevens opgeslagen zijn, (2) dat de gegevens conform de AVG adequaat beveiligd zijn en (3) wat de waarborgen zijn om de privacy te beschermen.

Verandert het doel van de verwerking (genoemd onder d.), dan moet ook daarover informatie worden verstrekt. Indien dat feitelijk en praktisch mogelijk is dan verstrekt de school ook de volgende informatie:

- i) hoelang de gegevens worden bewaard;
- j) informatie over de rechten van de betrokkenen;
- k) als er sprake is van een verwerking van persoonsgegevens door de school waarvoor door de student, leerling of diens ouders toestemming is gegeven: de mogelijkheid dat de betrokkene zijn toestemming mag intrekken;
- l) de mogelijkheid dat de betrokkene altijd een klacht mag indienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens;
- m) de grondslag van de verwerking en wat de mogelijke gevolgen zijn wanneer deze gegevens niet worden verstrekt;
- n) of, en zo ja op welke wijze, er sprake is van geautomatiseerde besluitvorming ('de computer beslist').

Indien de persoonsgegevens niet afkomstig zijn van de student of leerling zelf, dan moet volgens artikel 14 AVG de school de betrokkene daarover ook informeren, aangevuld met informatie over waar de persoonsgegevens van afkomstig zijn. De betrokkene moet weten dát en wát er over hem aan informatie is gedeeld. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld extra informatie die van een vorige school gekregen is. Meestal beschikken de student en leerling of diens ouders al over deze informatie.

3.2 Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?

Veelgebruikte manieren voor het geven van deze informatie zijn een privacyverklaring, een privacyreglement of een dataregister (register van verwerkingen). Verder worden studenten en leerlingen geïnformeerd door middel van bijvoorbeeld de centrale regelgeving en de schoolgids. Deze informatie wordt op de websites van Yonder gezet.

De informatie wordt verstrekt aan de betrokkene op het moment dat deze - voor het eerst - zijn persoonsgegevens actief en bewust gaat delen met de school. De AVG spreekt over 'het moment van verkrijging van de gegevens'. Dat betekent dat de student of de leerling bij zijn aanmelding of inschrijving (het eerste moment dat hij gegevens over zichzelf verstrekt) geïnformeerd wordt. Dit kan bijvoorbeeld door een toelichting op te nemen bij het aanmeld- of inschrijfformulier, of met een link te verwijzen naar beschikbare informatie.

In de privacyverklaring van Yonder wordt kort weergegeven wat het beleid van de organisatie is met betrekking tot de privacy en waar meer informatie te vinden is. Zoals bijvoorbeeld het privacyreglement. Het privacyreglement beschrijft de regels en procedures die Yonder hanteert om het beleid in de praktijk te brengen. In het geval dat Yonder van anderen informatie krijgt over de betrokkene, bijvoorbeeld van een andere organisatie of school, dan moet de student of leerling daarover geïnformeerd tenzij de betrokkene al over die informatie beschikt. Er zijn uitzonderingen op het verstrekken van deze informatie, wanneer:

- > het geven van deze informatie onmogelijk blijkt; en/of
- > het verzamelen en verstrekken onevenredig veel inspanning zou vergen.

Voor het onderwijs zal deze uitzondering niet snel van toepassing zijn.

4 Recht op inzage

De betrokkene heeft het recht om de eigen persoonsgegevens die door de school worden verwerkt, in te zien. Hier hoeft geen reden voor te worden gegeven. De betrokkene mag met redelijke tussenpozen inzage in zijn gegevens vragen. Uitgangspunt is dat de betrokkene een (gratis) kopie krijgt van de opgenomen persoonsgegevens. Er mag voor worden gekozen om de betrokkene 'live' inzage te geven in de systemen (een medewerker van de school is daarbij aanwezig). Als het inzageverzoek digitaal wordt ingediend, dan krijgt de betrokkene via die zelfde weg de informatie (digitale kopieën).

4.1 Wat zijn de regels voor dit recht?

In artikel 15 AVG is geregeld dat de betrokkene altijd het recht heeft om zijn persoonsgegevens in te zien. Daar hoeft de betrokkene geen reden voor op te geven. Betrokkenen mogen op twee onderwerpen inzage hebben:

1. De betrokkene heeft het recht om op hoofdlijnen te worden geïnformeerd over het gebruik van zijn gegevens;
2. De betrokkene heeft recht om zijn eigen persoonsgegevens in te zien en te lezen.

Het recht van inzage overlapt dus deels met het recht op informatie. Ook bij het recht op inzage heeft de betrokkene het recht om te weten welke gegevens er worden gebruikt voor welke doeleinden. De reden is dat de school transparant moet blijven en aan de betrokkene blijft uitleggen waarvoor diens gegevens gebruikt worden. Over het gebruik van zijn gegevens heeft de betrokkene het recht om te weten:

- a) voor welke doelen (verwerkingsdoeleinden) de gegevens worden gebruikt door de school;
- b) om welke (categorieën van) persoonsgegevens het gaat;
- c) wie de (beoogde) ontvangers en gebruikers zijn van de informatie over de betrokkene: met wie de gegevens worden uitgewisseld;
- d) indien mogelijk: een opgave van de periode hoe lang de persoonsgegevens naar verwachting zullen worden opgeslagen (en indien dat niet mogelijk is, wordt gemeld wat de criteria zijn om te bepalen wat de bewaartermijnen zijn);
- e) wat de privacyrechten van de betrokkene zijn en hoe hij deze kan uitoefenen;
- f) dat de betrokkene het recht heeft klacht in te dienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens;
- g) wanneer de school van anderen dan de betrokkene persoonsgegevens krijgt: waar de persoonsgegevens vandaan komen;
- h) het bestaan van geautomatiseerde besluitvorming ('de computer beslist').

De betrokkene heeft ook het recht om inzage te krijgen in alle persoonsgegevens die over hem zijn vastgelegd. Bij persoonsgegevens in administratiesystemen, mag de betrokkene alle gegevens die over hem zijn opgenomen inzien. Bij de papieren dossiers krijgt de betrokkene inzage behalve wanneer toevallig de naam van de betrokkene een keer voorkomt, hoeft geen inzage te worden gegeven.

Het recht op inzage gaat alleen over inzage in de eigen persoonsgegevens, dus niet in de gegevens van andere studenten en leerlingen of medewerkers. De AVG noemt uitdrukkelijk dat het recht op inzage 'géén afbreuk mag doen aan de rechten van derden'.

Om feitelijk inzage te geven, spreekt artikel 15 AVG over het verstekken van een kopie aan de betrokkene. Hiervoor mogen géén kosten in rekening worden gebracht. Pas als de betrokkene extra informatie of extra kopieën wil ontvangen (nadat de betrokkene volledig inzage heeft gehad in de eigen persoonsgegevens), mag daar eventueel een vergoeding van de kosten voor worden gevraagd. Of als het om kopieën gaat die niet-persoonsgegevens bevatten. Kosten in rekening brengen kan dus alleen bij wijze van hoge uitzondering. Wel kan inzage geweigerd worden als het verzoek om inzage ongegrond of buitensporig is, of als de betrokkene expliciet en herhaaldelijk inzage vraagt in dezelfde gegevens (denk aan het geval van misbruik).

Bij het recht op inzage is het van belang om de identiteit van degene die het verzoek indient vast te stellen, omdat persoonsgegevens worden verstrekt.

4.2 Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?

Om de betrokkene op hoofdlijnen te informeren over de verwerking, kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die zijn beschreven bij het recht op informatie (zie onder 3). De betrokkene kan bijvoorbeeld inzage krijgen in de dataregisters zodat hij weet waar en in welke systemen zijn gegevens worden gebruikt.

De school is bevoegd om, voordat er inzage wordt gegeven, in redelijkheid, de identiteit van de betrokkene vast te stellen. Daarbij wordt gevraagd om persoonlijk langs te komen met een identiteitsbewijs, maar de identiteit kan bijvoorbeeld ook worden vastgesteld doordat een inzageverzoek afkomstig is van een bekend e-mailadres van de betrokkene (school emailadres).

In het onderwijs worden veel gegevens over studenten en leerlingen gebruikt. Omdat er veel informatie is vastgelegd in veel systemen, mag de school vragen om te specificeren wat de betrokkene wil inzien of wat deze aan informatie zoekt. Daar tegenover mag de betrokkene vragen in welke systemen persoonsgegevens zijn opgenomen.

Het is mogelijk om de betrokkene ook digitaal inzage te geven in diens gegevens. Doorgaans hebben studenten en leerlingen via het portaal van de systemen reeds inzage in veel van hun verwerkte persoonsgegevens. De betrokkene kan worden uitgenodigd om 'live' inzage te geven in diens gegevens in de verschillende systemen indien het verstrekken van een kopie daarvan gecompliceerd is.

Het verstrekken van een kopie is in beginsel op papier, maar mag ook digitaal als de betrokkene zijn verzoek om inzage digitaal heeft ingediend. Daarbij worden dus digitale kopieën toegezonden in een gangbaar elektronisch formaat (bijvoorbeeld in een pdf-bestand).

In principe worden géén kosten in rekening gebracht voor kopieën waarmee inzage gegeven wordt in de persoonsgegevens van de betrokkene.

4.3 Uitzondering: het belang van het kind

Ondanks dat ouders een inzageverzoek doen, gaat het hier om een privacyrecht van hun kind. Niet om een eigen recht van de ouders. Het recht op inzage biedt ouders de mogelijkheid om namens hun minderjarig kind na te gaan of de gegevens die de school van het kind verwerkt kloppen en of de school hier zorgvuldig mee omgaat. Het recht op inzage strekt tot bescherming van de privacy van het kind. Het inzagerecht is dus niet bedoeld als een middel voor ouders waarmee zij extra gegevens over het kind kunnen verkrijgen om het kind te controleren. Het inzagerecht ziet op alle persoonsgegevens die de school van het kind heeft en is dus niet beperkt tot alleen de studieresultaten en -voortgang. Door het doen van een inzageverzoek kunnen de ouders dus inzage krijgen in meer gegevens dan enkel de gegevens die de school (bijvoorbeeld via het ouderportaal) actief met hen deelt, al is dit niet het doel van het recht. Ouders zouden het hier dan ook eigenlijk niet voor moeten gebruiken.

In de praktijk is dit soms wel het geval. Meestal zal dit echter niet tot problemen leiden. Omdat de rechten van betrokkenen een absoluut recht zijn, is het uitgangspunt dat de school inzageverzoeken van ouders altijd inwilligt. Het kan echter ook voorkomen dat ouders een inzageverzoek doen om informatie over het kind te krijgen die de school anders of bewust niet met hen deelt, omdat dit het belang van het kind zou kunnen schaden. Soms ook omdat de leerling de school heeft gevraagd die (vertrouwelijke) informatie niet met de ouders te delen. Bijvoorbeeld in geval van ernstige thuisproblemen.

Indien de school van mening is dat het verstrekken van bepaalde informatie aan de ouders in een bepaald geval het belang van het kind schaadt en kan leiden tot fysieke of mentale schade, dan kan de school in het uiterste geval beslissen om inzage te weigeren. Dat kan als dit noodzakelijk en evenredig is ter waarborging van bepaalde (in de AVG genoemde) belangen, waaronder de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van een ander. De school maakt in zo'n geval een zorgvuldige belangenafweging. Hierbij kan gedacht worden aan zaken waarop de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling ziet.

Gelet op het belang van het recht op inzage kan de school dus enkel bij hoge uitzondering van deze bevoegdheid gebruik maken. Ouders kunnen, indien zij het oneens zijn met deze beslissing een beroep doen op de klachtencommissie van Yonder of een klacht indienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

5 Recht op rectificatie (recht op correctie)

De school moet zorgen dat persoonsgegevens die worden verwerkt accuraat zijn en blijven. Wanneer de persoonsgegevens niet (meer) kloppen, heeft de betrokkene het recht om deze te laten corrigeren of aan te vullen. Eventuele correcties worden - zo mogelijk - doorgegeven aan de organisaties die eerder de verkeerde informatie hebben ontvangen.

5.1 Wat zijn de regels voor dit recht?

In artikel 16 AVG is geregeld dat een betrokkene het recht heeft om onjuiste persoonsgegevens te laten wijzigen, of om zijn persoonsgegevens aan te vullen.

Onder het recht van rectificatie is de school ook verplicht om correcties of verwijderingen door te geven aan alle organisaties waarmee de persoonsgegevens van de betrokkene zijn gedeeld. Tenzij dit onmogelijk is of onevenredig veel inspanning vraagt. Denk bijvoorbeeld aan een externe begeleider waar de verkeerde geboortedatum of contactgegevens van de student of leerling aan zijn doorgegeven.

Als een betrokkene daarom vraagt, moet de school ook melden welke organisaties op de hoogte zijn gesteld van de wijzigingen (rectificaties).

5.2 Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?

In geval van discussie over de juistheid van de gegevens, neemt de school een beslissing die uitgaat van de feiten. Denk bijvoorbeeld aan de naam van een student of leerling: de school mag daarbij uitgaan van de informatie die is opgenomen in de openbare registers (zoals de BPR of BRON) of op het identiteitsbewijs van de student of leerling is vermeld. De student of leerling mag gevraagd worden om aan te tonen dat de persoonsgegevens niet juist zijn (of: wat dan wel de juiste gegevens zijn).

6 Recht op vergetelheid (Recht op gegevenswissing)

Onder bepaalde omstandigheden mag een betrokkene verzoeken om zijn persoonsgegevens te laten verwijderen. Daarnaast heeft een betrokkene het recht om helemaal 'vergeten te worden', zodat hij bijvoorbeeld op het internet niet voor altijd (ten onrechte) met zijn verleden wordt geconfronteerd. Vanwege een aantal wettelijke bewaartermijnen geldt het recht op vergetelheid niet (volledig) voor student- en leerlingdossiers.

6.1 Wat zijn de regels voor dit recht?

De betrokkene mag volgens artikel 17 AVG aan de school vragen om diens persoonsgegevens geheel te verwijderen in de volgende gevallen:

- a) de persoonsgegevens zijn niet langer nodig voor het doel waarvoor zij oorspronkelijk verstrekt zijn;
- b) de verwerking van persoonsgegevens vond plaats op basis van toestemming en de betrokkene trekt zijn toestemming in (denk aan toestemming voor het gebruik van foto's);
- c) de betrokkene maakt bezwaar tegen de verwerking;
- d) de persoonsgegevens zijn onrechtmatig verwerkt (de school mag de betreffende persoonsgegevens dan in geen geval hebben);
- e) een wettelijke nationale verplichting stelt dat de persoonsgegevens moeten worden vernietigd;
- f) het gaat om internetdiensten zoals sociale media (voor het onderwijs is dit niet relevant).

Aan een verzoek tot het verwijderen van gegevens wordt geen uitvoering gegeven als:

- a) de verwijdering in strijd is met het recht op vrijheid van meningsuiting en informatie;
- b) de school volgens de wet verplicht wordt om die persoonsgegevens wél te verwerken of te bewaren (wettelijke bewaartermijnen);
- c) het algemeen belang op het gebied van volksgezondheid geldt;
- d) met het oog op archivering het algemeen belang geldt, bijvoorbeeld in het geval van wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden;
- e) de gegevens nodig zijn voor het voeren of voorbereiden van een juridische procedure waarin de betreffende gegevens nodig zijn.

Ook in geval van bijzondere omstandigheden, zoals opgenomen in artikel 23 AVG, hoeft de school niet aan een verzoek tot gegevenswissing te voldoen. De school maakt dan een belangenafweging tussen het belang van de betrokkene (privacybelang) en het belang van de organisatie om de gegevens toch te bewaren. Hiervan is volgens de AVG sprake wanneer de gegevens nodig zijn voor:

1. de nationale veiligheid, landsverdediging of openbare veiligheid;
2. de voorkoming of opsporing van strafbare feiten;
3. andere belangrijke (economische of financiële) doelstellingen van algemeen belang voor de Europese en nationale overheid;
4. de bescherming van de onafhankelijkheid van de rechtspraak (bijvoorbeeld wissen van gepubliceerde uitspraken);
5. van voorkomen en opsporen van overtredingen van beroepsregels voor gereguleerde beroepen (denk aan tuchtzaken);
6. een taak op het gebied van inspectie en toezicht;
7. de bescherming van de rechten van anderen;
8. de inning van civielrechtelijke vorderingen.

In het kader van deze hiervoor genoemde bijzondere omstandigheden wordt ook wel het voorkomen van misbruik van privacywetgeving genoemd als grond om een verzoek tot vergetelheid af te wijzen. In geval van gegevenswissing moet de school ook alle andere organisaties die de persoonsgegevens hebben gekregen informeren dat de betreffende persoonsgegevens moeten worden gewist.

6.2 Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?

Het recht wordt zonder enige vertraging uitgevoerd, maar binnen één maand na het verzoek moet de betrokkene geïnformeerd worden over de afhandeling van het verzoek. De school is verplicht om de organisaties met wie de (verwijderde) persoonsgegevens zijn uitgewisseld, te informeren over de vernietiging. Tenzij dit onmogelijk is of onevenredig veel inspanning vraagt.

De school houdt bij het recht van gegevenswissing rekening met de interne en wettelijke bewaartermijnen (uit het DSP). In het kader van de Archiefwet moeten bijvoorbeeld vrijstellingen in het kader van de leerplicht en examenresultaten gedurende lange periode bewaard worden.

Verwijderen van gegevens moet gebaseerd zijn op een grond zoals opgenomen onder 6.1. De school hoeft dus niet een onvoldoende te verwijderen als dat cijfer de student of leerling niet aanstaat. Er mag gevraagd worden naar een onderbouwing. Maar als opgenomen is dat de student of leerling een leer- en gedragsstoornis heeft en daar in het kader van het onderwijs niet (langer) rekening mee moet te worden gehouden, dan wordt die informatie wel verwijderd.

Een complexe eis die in de praktijk komt kijken bij het recht van gegevenswissing, is dat in principe persoonsgegevens uit back-ups moeten worden verwijderd. Als dat verwijderen feitelijk niet mogelijk is of te complex, dan moet daar rekening mee worden gehouden bij het eventuele terugzetten van de back-up: de gegevenswissing moet dan worden bijgehouden.

7 Recht op beperking van de verwerking

Het recht op beperking van verwerking houdt in dat betrokkenen in een beperkt aantal gevallen tijdelijk de verwerking van hun persoonsgegevens stil kunnen laten zetten. De verwerking mag dan alleen nog maar in bepaalde gevallen. Dit kan voorkomen als iemand het niet eens is met het gebruik van bepaalde gegevens en een beroep heeft gedaan op correctie van die gegevens. Totdat daarover is beslist, worden de betreffende gegevens niet gebruikt door de school.

7.1 Wat zijn de regels voor dit recht?

Het recht op beperking van de verwerking houdt volgens artikel 18 AVG in dat de school de persoonsgegevens (tijdelijk) niet mag gebruiken of wijzigen. Het feit dat 'de verwerking van de persoonsgegevens beperkt is', moet door de verwerkingsverantwoordelijke duidelijk in het systeem, de software of het bestand zijn aangegeven. Vergelijk het recht op beperking van de verwerking met het 'bevriezen' van de huidige stand van zaken. De gebruikers en ontvangers van deze bevroren persoonsgegevens moeten kunnen vaststellen dat de verwerking beperkt is. Wanneer de beperking weer wordt opgeheven, moet de betrokkene daar weer van op de hoogte worden gebracht. Het beperken van de verwerking is mogelijk in de volgende gevallen:

- a) de juistheid van de persoonsgegevens wordt betwist door de betrokkene, en - gedurende de periode die de school nodig heeft om de juistheid van de persoonsgegevens te controleren - mogen de betwiste persoonsgegevens niet verder worden verwerkt;
- b) de verwerking is onrechtmatig en de betrokkene verzet zich tegen het wissen van de persoonsgegevens en verzoekt in de plaats daarvan om beperking van het gebruik ervan;
- c) de verwerkingsverantwoordelijke heeft de persoonsgegevens niet meer nodig voor de verwerkingsdoeleinden en wil de persoonsgegevens gaan verwijderen, maar de betrokkene heeft deze nodig voor het instellen, uitoefenen of onderbouwen van een rechtsvordering;
- d) de betrokkene heeft bezwaar gemaakt tegen de verwerking (artikel 21 lid 1 AVG), en is in afwachting van het antwoord op de vraag of de gerechtvaardigde gronden van de verwerkingsverantwoordelijke zwaarder wegen dan de privacyrechten van de betrokkene.

Na het verzoeken van het beperken van de verwerking door de betrokkene mag de school de persoonsgegevens (waar het verzoek over gaat) alleen nog verwerken:

- a) met toestemming van de betrokkene;
- b) voor het instellen, uitoefenen of onderbouwen van een rechtsvordering;
- c) ter bescherming van de rechten van andere natuurlijke personen of rechtspersonen;
- d) om gewichtige redenen van algemeen belang voor de Europese Unie of voor een lidstaat.

Dit recht wordt gebruikt in het geval de school bezig is met de uitvoering van een recht van de betrokkene. De betrokkene kan vragen om - totdat er duidelijkheid is gegeven over een ander ingediend verzoek rondom de rechten van de betrokkene - de persoonsgegevens niet te gebruiken.

7.2 Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?

Een voorbeeld is dat de juistheid van de persoonsgegevens door de betrokkene ter discussie wordt gesteld: de student of leerling wil niet dat de school bepaalde persoonsgegevens deelt. Zolang het verzoek loopt, mag de school de betreffende persoonsgegevens niet gebruiken of uitwisselen. Een ander voorbeeld is dat de betrokkene een beroep heeft gedaan op gegevenswissing, en de school betwist dat de betrokkene dat recht heeft. In dat geval kan de situatie worden 'bevroren' totdat een en ander is uitgezocht, of dat de toezichthouder of rechter een uitspraak heeft gedaan. Een volgend voorbeeld is een discussie over het postadres van een leerling: zolang er geen duidelijkheid is over de juistheid van dat adres stuurt de school geen post naar dat (ogenschijnlijk foutieve) adres.

Het feit dat de verwerking van de persoonsgegevens beperkt is, moet door de verwerkings-verantwoordelijke duidelijk zijn aangegeven zodat dit ook duidelijk is voor de (dagelijkse) gebruikers en ontvangers van de persoonsgegevens. Hierdoor wordt voorkomen dat er toch per ongeluk gebruik wordt gemaakt van betreffende gegevens. Zodra de beperking weer wordt opgeheven, moet de betrokkene hiervan op de hoogte worden gebracht.

De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht om organisaties met wie de (betreffende) persoonsgegevens zijn of worden uitgewisseld, te informeren over de beperking van de verwerking. Tenzij dit informeren onmogelijk is of onevenredig veel inspanning vraagt.

Er moet wel sprake zijn van één van de vier gronden om de verwerking te beperken. Het instellen van een verzoek tot beperking van de verwerking is dus niet mogelijk, tenzij:

- a) een discussie is gevoerd over de juistheid van de persoonsgegevens (recht van rectificatie), en gedurende de periode dat juistheid wordt gecontroleerd mag de school de persoonsgegevens niet gebruiken (zodra de onduidelijkheid is opgehelderd, wordt de beperking opgeheven);
- b) het verwerken van persoonsgegevens volgens de betrokkene onrechtmatig is (recht van rectificatie, bezwaar of gegevenswissing);
- c) de school de persoonsgegevens wil gaan verwijderen maar de leerling de gegevens nog nodig heeft voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering;
- d) de leerling bezwaar heeft gemaakt tegen de verwerking van zijn persoonsgegevens.

Het recht van beperking van de verwerking zal in de praktijk niet vaak voorkomen. Het biedt vooral een oplossing als er discussie is over het gebruik van persoonsgegevens, en wat de school in de tussentijd doet. De school heeft immers een maand de tijd om te beslissen over een verzoek van de betrokkene, en om gebruik van verkeerde persoonsgegevens te voorkomen kunnen de gegevens bevroren worden.

8 Recht op dataportabiliteit (Recht op overdraagbaarheid)

Het recht op dataportabiliteit houdt in dat een betrokkene zijn digitale persoonsgegevens meeneemt en overdraagt aan een andere organisatie of school. Het recht op dataportabiliteit geldt voor een deel van de digitale student- of leerlinggegevens (en niet een papieren dossier). Het doel van dit recht is om de zeggenschap van de betrokkene over en uitwisseling van zijn persoonsgegevens te vergroten. De betrokkene heeft een recht op een kopie in een gangbare en machine-leesbare vorm. Daarmee kan een betrokkene gemakkelijk naar een andere school om zijn gegevens in te laten lezen.

8.1 Wat zijn de regels voor dit recht?

Artikel 20 AVG meldt dat een betrokkene zijn gegevens van een verwerkingsverantwoordelijke moet kunnen verkrijgen in gestructureerde, gangbare en machine-leesbare vorm en het recht heeft deze gegevens aan een andere verwerkingsverantwoordelijke over te dragen, zonder daarbij te worden gehinderd tenzij dit afbreuk doet aan rechten en vrijheden van anderen. Het recht geldt alleen in geval:

- a) er sprake is van geautomatiseerde processen); en
- b) het (alleen) gaat om één van de volgende wettelijke grondslagen waarop het gebruik van persoonsgegevens is gebaseerd:
 - de verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen;
 - de betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens (dit is doorgaans niet van toepassing in het onderwijs); en
- c) de persoonsgegevens zijn verstrekt door, of gerelateerd zijn aan de betrokkene; en
- d) er geen rechten en/of vrijheden van derden worden geschonden als dit recht wordt uitgeoefend in de praktijk.

De te leveren persoonsgegevens van studenten, leerlingen en ouders zijn beperkt tot:

- a) persoonsgegevens die de betrokkenen zelf actief en bewust hebben verstrekt aan de school;
- b) persoonsgegevens die indirect zijn verstrekt of ontstaan, door het gebruik (door betrokkene) van diensten of apparaten.

De school hoeft dus niet alle persoonsgegevens van een betrokkene aan te leveren in een machine-leesbaar formaat. Voorbeelden van gegevens die de school maakt, genereert of opstelt die niet in zo'n bestand hoeven te worden opgenomen, zijn onderwijskundige adviezen, vermoedens en conclusies, schooladviezen, notulen en verslagen van vergaderingen en overleggen met of over de student of leerling en behandelplannen. Betrokkenen hebben wel recht om die gegevens in te zien (of een kopie te ontvangen) maar die data valt niet onder het recht van dataportabiliteit.

8.2 Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?

De impact van het recht van dataportabiliteit voor het onderwijs is beperkt omdat:

- a) Het gaat alleen om digitale gegevens (persoonsgegevens die in geautomatiseerde processen worden verwerkt), papieren dossiers zijn uitgesloten. Een school hoeft papieren dossiers niet in digitale systemen in te voeren.
- b) Het recht is alleen van toepassing als er gegevens worden verwerkt op basis van toestemming of voor de uitvoering van een overeenkomst.
- c) De grond van toestemming is vooral relevant bij digitaal beeldmateriaal. Digitaal beeldmateriaal valt wel onder het recht op dataportabiliteit. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de gangbare bestandformaten.

- d) De hoeveelheid persoonsgegevens is beperkt tot die (direct of indirect) door de student, leerling of diens ouders zijn verstrekt aan de school. Het gaat bijvoorbeeld om de gegevens die bij de inschrijving zijn verkregen. Dit is een beperkte en overzichtelijke set van persoonsgegevens, veelal afkomstig uit de studenten- of leerlingenadministratie.
- e) Cijfers, rapporten, beoordelingen, schooladviezen, verslagen van gesprekken, voortgangsadviezen, toets- en examenresultaten vallen buiten het recht van dataportabiliteit: dit zijn beoordelingen van medewerkers over verrichte werkzaamheden en taken van de studenten of leerlingen.

Indien dat technisch mogelijk is, heeft de student of leerling het recht dat zijn gegevens rechtstreeks van de ene verwerkingsverantwoordelijke naar de andere worden doorgezonden. Dat kan via bijvoorbeeld een technische oplossing binnen één van de administratiesystemen van de school, een koppeling tussen systemen of een aparte overdrachtstool. Bij het verzenden van bestanden is het overigens beter om bestanden te delen in plaats van te mailen.

De betrokkene heeft het recht de informatie in een gestructureerde, gangbare en machine-leesbare vorm te krijgen. Er is geen bestandsformaat verplicht gesteld, maar bedenk dat een bestand door meerdere systemen ingelezen moet kunnen worden.

Het verschil met het recht op inzage is dat de betrokkene het bestand met persoonsgegevens kan hergebruiken zonder dat de informatie opnieuw ingevoerd moet worden. Er wordt geen papieren of digitale kopie gegeven, maar een herbruikbaar bestand. Na het verstrekken van een digitaal bestand, is de school niet meer verantwoordelijk voor wat de betrokkene daarmee doet. Het leveren van het bestand aan de betrokkene ontslaat de school van de verantwoordelijkheid voor dat bestand. Dus de school is niet verantwoordelijk voor de verwerking van deze gegevens door een andere school die het bestand van de betrokkene ontvangt.

Het recht van dataportabiliteit doet niets af aan de geldende bewaartermijnen. Na levering van het bestand mogen de persoonsgegevens conform de regels van bewaartermijnen worden bewaard. Als een bestand aan de betrokkene is geleverd in het kader van dataportabiliteit, mogen die gegevens dus niet verwijderd worden bij de verstreckende school.

Een school is overigens niet verplicht om een door betrokkene geleverd bestand (in machine-leesbare vorm) in te lezen in het eigen systeem. De betrokkene mag de gegevens wel in die vorm aan de school aanleveren.

9 Recht van bezwaar (Recht van verzet)

Een betrokkene mag in bepaalde gevallen bezwaar maken tegen (verder) verwerken van persoonsgegevens. Op basis van dat bezwaar moet de school afwegen of de in het bezwaar beschreven bijzondere persoonlijke omstandigheden van de betrokkene zwaarder (moeten) wegen dan het belang dat de school heeft bij het gebruik van de persoonsgegevens van de betrokkene. Als dat zo is, dan gebruikt de school de persoonsgegevens niet (meer). Totdat deze afweging door de school is gemaakt, mag de school tijdelijk geen gebruik maken van de persoonsgegevens van de betrokkene.

9.1 Wat zijn de regels voor dit recht?

De betrokkene heeft volgens artikel 21 AVG het recht om bezwaar te maken tegen verwerking van zijn persoonsgegevens. De student of leerling vraagt dan om (een deel van) zijn persoonsgegevens niet meer te gebruiken.

Naast bezwaar maken tegen gebruik van persoonsgegevens voor direct-marketingdoeleinden, kan de betrokkene vanwege bijzondere persoonlijke omstandigheden bezwaar maken tegen verwerking van zijn persoonsgegevens in geval van:

- a) een gerechtvaardigd belang (artikel 6, lid 1, onder f AVG): de verwerking van persoonsgegevens van de student of leerling is noodzakelijk voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de school of van een derde, behalve wanneer de belangen of de grondrechten en de fundamentele vrijheden van de student of leerling die tot bescherming van persoonsgegevens nopen, zwaarder wegen dan die belangen van de school (met name wanneer de betrokkene een minderjarige is);
- b) een algemeen belang (artikel 6, lid 1, onder e AVG): de verwerking van persoonsgegevens van de student of leerling is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de school is opgedragen;
- c) profilering (artikel 22 AVG): er worden geen beslissingen genomen over de student of leerling op basis van persoonsgegevens van de leerling die zijn verkregen op basis van profilering.

Er moet wel sprake zijn van bijzondere persoonlijke omstandigheden. De betrokkene moet dit onderbouwen, en niet met één zin stellen dat hij een 'zwaarwegend belang heeft' om bezwaar te maken. In geval van een door de betrokkene ingediend bezwaar, stopt de verwerkingsverantwoordelijke met het verwerken van de persoonsgegevens tenzij:

- a) de school dwingende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking aanvoert die zwaarder wegen dan de belangen, rechten en vrijheden van de betrokkene, of;
- b) de verwerking van persoonsgegevens verband houdt met de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsovereenkomst.

De school is verplicht om de studenten, leerlingen en ouders goed te informeren over en te wijzen op het recht van bezwaar.

9.2 Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?

In de onder 9.1 genoemde gevallen maakt de school een belangenafweging: het belang van de school om de persoonsgegevens wél te gebruiken weegt zwaarder dan het belang dat de betrokkene heeft bij bescherming van diens privacy. Als de school een zwaarwegender belang heeft, dan wordt het bezwaar afgewezen en wordt het gebruik van de persoonsgegevens voortgezet.

Zo lang het niet duidelijk is of het bezwaar gegrond is, mag de school de persoonsgegevens niet verwerken. Er moet dus eerst worden vastgesteld of er dwingende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking zijn voor de school, en dat deze zwaarder wegen dan de belangen, rechten en vrijheden van de leerling. Een student of leerling kan en mag altijd bezwaar maken, maar moet de zwaarwegende redenen wel aanvoeren: de student of leerling moet kunnen aantonen dat de verwerking van zijn persoonsgegevens nadelige effecten voor hem heeft of kan hebben.

De student of leerling moet goed onderbouwen waarom hij direct geraakt wordt door de verwerking van persoonsgegevens door de school. Principieel het niet eens zijn met de verwerking van persoonsgegevens is niet voldoende: de student of leerling moet nadeel ondervinden van de verwerking. Daarbij weegt de school de belangen af: het belang van de school om toch die persoonsgegevens te verwerken, tegenover het privacybelang van de leerling.

Er kan geen bezwaar worden ingesteld tegen een verwerking van persoonsgegevens die noodzakelijk is om een wet na te komen of om een overeenkomst uit te voeren. Bezwaar is alleen mogelijk als de grondslag voor verwerking algemeen belang of gerechtvaardigd belang is. Als de student of leerling of diens ouders toestemming hebben gegeven voor de verwerking van hun persoonsgegevens, dan mogen zij die toestemming altijd intrekken. Daar is dus geen bezwaar voor nodig: het intrekken van de toestemming is voldoende.

10 Recht om niet te worden onderworpen aan geautomatiseerde individuele besluitvorming (waaronder profilering)

Bij geautomatiseerde individuele besluitvorming neemt een computersysteem een beslissing op basis van een geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. Eventuele uitkomsten kunnen daardoor niet worden gecorrigeerd en er wordt geen rekening gehouden met de persoonlijke omstandigheden van de betrokkene. Hier gelden beperkingen voor. Betrokkenen hebben het recht om hier niet aan onderworpen te worden, wanneer dit rechtsgevolgen heeft of het hen op een andere wijze in aanzienlijke mate treft.

10.1 Wat zijn de regels voor dit recht?

Artikel 22 AVG regelt het recht van de betrokkene om niet 'onderworpen' te worden aan profilering en geautomatiseerde besluitvorming. Er is géén (noemenswaardige) menselijke tussenkomst bij beslissingen die gebaseerd zijn op de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. De betrokkene heeft altijd het recht dat een mens over hem en zijn omstandigheden beslist, en niet dat de computer een oordeel velt. Dit recht wordt ook wel 'het recht op een menselijke blik bij besluiten' of de menselijke toets genoemd.

Profilering (profiling) is het indelen van personen in categorieën (profielen) op basis van hun persoonsgegevens. Op basis van deze profielen kunnen vervolgens (geautomatiseerde) individuele besluiten worden genomen. Met geautomatiseerde besluitvorming wordt bedoeld: het nemen van beslissingen met automatische processen of middelen zonder dat er menselijke tussenkomst is. Daarom is er in de AVG een verbod opgenomen op geheel automatische besluitvorming, tenzij er aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze voorwaarden zijn:

- a) de geautomatiseerde besluitvorming is noodzakelijk om een overeenkomst te sluiten met de betrokkene;
- b) de geautomatiseerde besluitvorming is gebaseerd op Europese of nationale regels; of
- c) de betrokkene heeft vooraf uitdrukkelijk toestemming gegeven voor deze geautomatiseerde besluitvorming (de gevolgen moeten in begrijpelijk taal zijn uitgelegd).

Betrokkenen hebben het recht om niet onderworpen te worden aan een enkel op geautomatiseerde verwerking, (waaronder profilering), gebaseerd besluit, wanneer dit:

- a) rechtsgevolgen heeft voor de betrokkene; of
- b) het de betrokkene anderszins in aanzienlijke mate treft.

De geautomatiseerde besluitvorming moet dus wel gevolgen hebben voor de betrokkene. Als hier geen sprake van is, valt dit niet onder het verbod. De betrokkene heeft het recht om:

- a) geïnformeerd te zijn over geautomatiseerde besluitvorming;
- b) zijn standpunt kenbaar te maken;
- c) bezwaar te maken tegen geautomatiseerde besluitvorming;
- d) het geautomatiseerd genomen besluit aan te vechten;
- e) te vragen om een nieuwe beoordeling door een mens (menselijke toets).

In het geval dat een school gebruik maakt van deze vorm van profilering of geautomatiseerde besluitvorming, dan heeft een student of leerling ook het recht om daar bezwaar tegen te maken en om te vragen om een nieuw besluit dat door een mens genomen wordt. De uitkomst van deze nieuwe beslissing mét menselijke tussenkomst, mag overigens wel dezelfde zijn als in geval van geautomatiseerde besluitvorming.

10.2 Hoe wordt dit recht in de praktijk toegepast?

Het is belangrijk dat de betrokkenen goed zijn geïnformeerd over de besluitvorming. Door er voor te zorgen dat er altijd een menselijke toets is in de keten van besluitvorming, wordt voorkomen dat er sprake is van geautomatiseerde besluitvorming. Een computer mag wel adviseren, maar dus niet beslissen.

Van geautomatiseerde besluitvorming kan sprake zijn bij het gebruik van digitaal leer- en toetsmateriaal, of bij digitale toetsing en examinering waarbij de betrokkene geautomatiseerd geïnformeerd wordt over de uitkomst of wordt uitgesloten van examen indien niet aan een aantal vooraf opgegeven criteria is voldaan. Ook bij het proces van aanmelden en inschrijven kan sprake zijn van geautomatiseerde besluitvorming waarbij de inschrijving of aanmelding van een (aankomend) student of leerling niet in behandeling wordt genomen indien deze niet alle vereiste gegevens heeft ingediend of niet aan de criteria voldoet.

Als de school gebruikt maakt van geautomatiseerde besluitvorming, moet er altijd de mogelijkheid zijn voor betrokkene om daartegen bezwaar te maken, te vragen om een menselijk oordeel (als vorm van bezwaar). Of de school moet vooraf toestemming vragen aan de betrokkene om gebruik te maken van geautomatiseerde besluitvorming. Als er geen toestemming wordt gegeven moet er wel een alternatieve besluitvorming beschikbaar zijn.

11 Procedure rechten van betrokkenen

Binnen Yonder worden gegevens vastgelegd over studenten, leerlingen en ouders. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) noemt deze personen betrokkenen. Gegevens die direct of indirect te herleiden zijn tot deze personen, worden persoonsgegevens genoemd. Het gebruik van persoonsgegevens noemen we verwerken. Dit is bijvoorbeeld het ontvangen, gebruiken, uitwisselen, invoeren, kopiëren of publiceren van persoonsgegevens.

Volgens de AVG hebben alle betrokkenen een aantal rechten als het gaat om wat de school doet met die persoonsgegevens. Dat zijn de rechten van betrokkenen. Betrokkenen kunnen verzoeken doen, die zijn gebaseerd op de volgende rechten:

- > **Recht op informatie**
De school moet de studenten, leerlingen en ouders informeren over wat er met hun persoonsgegevens wordt gedaan en welke rechten ze daarbij hebben. Deze informatie wordt meestal via de website in een privacyverklaring gegeven, of bijvoorbeeld bij een (inschrijf)formulier.
- > **Recht op inzage**
Studenten, leerlingen en ouders mogen hun eigen persoonsgegevens inzien. Hier hoeft geen reden voor te worden gegeven. De betrokkene mag met redelijke tussenpozen inzage vragen in zijn gegevens.
- > **Recht op rectificatie (recht op correctie)**
Studenten, leerlingen en ouders mogen de school vragen feitelijk onjuiste persoonsgegevens aan te passen. Eventuele correcties worden ook doorgegeven aan de organisaties die eerder de - verkeerde - informatie hebben ontvangen.
- > **Recht op vergetelheid (recht op gegevenswissing)**
Studenten, leerlingen en ouders mogen persoonsgegevens laten verwijderen. Het voldoen aan wettelijke bewaartermijnen vormt hierop - gedeeltelijk - een uitzondering: student- en leerling-dossiers mogen pas verwijderd worden als de bewaartermijn verstreken is.
- > **Recht op beperking van de verwerking**
Dit recht is van toepassing als betrokkene en school onenigheid hebben over het verwerken van de persoonsgegevens. Bijvoorbeeld omdat de persoonsgegevens niet juist zijn of studenten, leerlingen en ouders van mening zijn dat de persoonsgegevens niet verwerkt mogen worden. Dan mogen studenten, leerlingen en ouders vragen om persoonsgegevens - tijdelijk - niet meer te gebruiken totdat er duidelijkheid is over de (juistheid of rechtmatigheid van de) persoonsgegevens.
- > **Recht op dataportabiliteit (recht op overdraagbaarheid)**
Dataportabiliteit betekent dat data overdraagbaar is aan een andere verwerkingsverantwoordelijke in een 'gestructureerde, gangbare en machine-leesbare vorm'. Studenten, leerlingen en ouders mogen hun persoonsgegevens meenemen naar een andere school. Het doel van dit recht is om de zeggenschap van betrokkenen te vergroten over de uitwisseling van hun persoonsgegevens.
- > **Recht van bezwaar (recht van verzet)**
Studenten, leerlingen en ouders mogen - in een aantal gevallen - bezwaar maken tegen het gebruiken van persoonsgegevens. Er moet dan sprake zijn bijzondere persoonlijke omstandigheden die zwaarder wegen dan het belang van de school om die persoonsgegevens van de betrokkene toch te gebruiken. Totdat deze belangenafweging door de school is gemaakt, mag de school geen gebruik maken van de persoonsgegevens van de betrokkene.
- > **Recht met betrekking tot geautomatiseerde besluitvorming en profilering**
Soms worden persoonsgegevens geautomatiseerd verwerkt en worden op basis daarvan door een computer besluiten genomen. Studenten, leerlingen en ouders mogen dat weigeren, of vooraf toestemming geven. Betrokkenen mogen ook bezwaar maken tegen profilering. Bij profilering is er sprake van geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de analyse van bepaalde persoonlijke aspecten van een grote groep personen, die worden geëvalueerd met de bedoeling een voorspelling te kunnen doen voor de toekomst. Het gaat hierbij om de beroepsprestaties, economische situatie, gezondheid, persoonlijke voorkeuren, interesses, betrouwbaarheid, gedrag, locatie of verplaatsingen. Deze analyses worden toegepast op de situatie van de betrokkene, waarna er een beslissing wordt genomen.

Als een student of leerling minderjarig is, dan oefenen de ouders deze rechten uit namens hun kind. Voor de uitoefening van de rechten van betrokkene wordt de volgende procedure gevolgd.

11.1 Indiening van het verzoek

Het verzoek komt doorgaans binnen bij de SLB-er of de mentor van de student of leerling. Het verzoek wordt direct doorgestuurd aan de schooldirecteur. De schooldirecteur neemt het verzoek in behandeling en is verantwoordelijk voor de afhandeling van het verzoek.

Het verzoek kan ook ingediend worden via de Functionaris Gegevensbescherming (FG) van Yonder: privacy@yonder.nl. De FG stelt de schooldirecteur op de hoogte van het verzoek en maakt afspraken over de afhandeling van het verzoek.

11.2 Beoordeling van het verzoek

De schooldirecteur beoordeelt wat voor soort verzoek het is. Gaat het alleen om inzage, of ook om rectificatie, aanvulling, verwijdering of een beperking van de verwerking? Betrokkenen kunnen soms andere termen gebruiken, dus hier dient de schooldirecteur alert op te zijn. Afhankelijk van het soort verzoek moeten andere acties ondernomen worden. De schooldirecteur schakelt de Functionaris Gegevensbescherming (FG) in voor de beoordeling van het verzoek.

Betrokkenen kunnen een verzoek ook indienen bij de school of bij de verwerkingsverantwoordelijke (het College van Bestuur).

11.3 Uitvoering van identiteitscontrole

De identiteit van de aanvrager wordt gecontroleerd, voordat het verzoek verder in behandeling genomen wordt. Yonder mag voor de controle van iemands identiteit geen kopie van een identiteitsbewijs maken of verwerken. Een digitaal toegestuurde kopie heeft geen rechtsgeldigheid. De aanvrager moet daarom het identiteitsbewijs in persoon tonen.

De volgende middelen worden als voldoende verificatie beschouwd:

- > het school-mailaccount van de student of leerling;
- > het school-pas van de student of leerling;
- > is er geen school-verificatiemiddel, dan in persoon tonen van het identiteitsbewijs (paspoort, ID-kaart of rijbewijs);
- > is er geen school-verificatiemiddel en is het in persoon tonen van het identiteitsbewijs niet mogelijk, dan kan bij wijze van uitzondering een identiteitsbewijs via de KopieID App worden verstrekt.

11.4 Behandeling van het verzoek

De schooldirecteur houdt toezicht op de termijn waarin het verzoek afgehandeld moet worden. Als een betrokkene een beroep doet op één van zijn rechten, moet de school dat verzoek binnen één maand afhandelen. Als dat niet lukt omdat het verzoek complex is, mag in uitzonderlijke gevallen deze maand (meerdere malen) verlengd worden tot een periode van maximaal drie maanden. De betrokkene krijgt steeds bericht over het verlengen van de termijn. In dat bericht staat op welke wijze en op welke termijn het verzoek wél afgehandeld kan worden.

De schooldirecteur stuurt binnen 5 werkdagen (met uitzondering van schoolvakanties), een ontvangstbevestiging van het verzoek, geeft de afhandelingstermijn aan en wie het verzoek afhandelt. Doorgaans zorgt de Functionaris Gegevensbescherming in overleg met de schooldirecteur voor verdere afhandeling van het verzoek.

Als de schooldirecteur niet aan het verzoek van de betrokkene kan of wil voldoen, dan moet deze dat ook binnen één maand na ontvangst aan de betrokkene melden. Daarbij moet de instelling ook aangeven dat de betrokkene een klacht kan indienen bij de rechter of de Autoriteit Persoonsgegevens.

11.5 Afronding van het verzoek

De schooldirecteur gaat ter afronding van het verzoek bij de aanvrager na of aan het verzoek is voldaan.

11.6 Verwerking van het verzoek

Alle verzoeken die binnen een kalenderjaar gedaan zijn, worden door de Functionaris Gegevensbescherming (anoniem) vastgelegd. Dit gebeurt in een overzicht op basis van de datum van indiening van het verzoek. In het register worden geen gegevens opgenomen die herleidbaar zijn naar een persoon.